

21 ta' Ġunju, 1993

**Imħallef: –**

**Onor. Joseph A. Filletti B.A., LL.D., A.R. Hist. S.**

John Galdes *noe*

*versus*

Joseph Bowman *noe*

**Polza ta' Kariku – Arbitraġġ – Ġurisdizzjoni**

*Klawsoli ta' arbitraġġ li jeskludu l-ġurisdizzjoni tal-qrati ta' Malta huma validi iżda mhux dejjem assoluti. Fil-fatt, minkejja klawsola bħal dik, il-qrati ta' Malta xorta għandhom ġurisdizzjoni limitata għall-konstatazzjoni tan-nuqqas jew tal-ħsara rriportata fil-merkanzija, iżda mhux ukoll biex jiddeterminaw talba dwar responsabbiltà.*

**Il-Qorti: –**

Rat iċ-ċitazzjoni ta' l-attur *nomine* li biha hemm premessi d-dikjarazzjonijiet neċessarji u mogħtija l-provvedimenti opportuni;

Premess li s-soċjetà *Micallef and Zammit Limited* importat mill-Argentina tlieta u tletin *pallets* b'elfejn, mitejn u hamsa u tletin kartuna (2235) *corned beef* fuq il-vapur *El Rada* kif jirrizulta mill-polza tal-karigu (Dok. A);

Premess illi meta din il-merkanzija għet skarikata f'idejn il-

kumpanija kontrattriċi tal-port; il-kumpanija *The Cargo Handling Company Limited*, u niingħandha għet ikkunsenjata lis-soċjetà importatriċi, irriżulta kien hemm nuqqas u ħsara indikati fl-ittra ta' l-istess importatriċi lid-dwana (Dok. B) u kkorroborata kemm fit-*tergo tar-release* tad-dwana (Dok. Ċ) kif ukoll fil-*gate pass out* irrilaxxjat mill-istess kumpanija *Cargo Handling Compny* (Dok. D);

Premess li għal dawn in-nuqqasijiet u ħsara l-assikurazzjoni, kif obligata, ħallset is-somma ta' sitt mija u tletin lira u tnejn u tmenin cents (Lm630.82) u għalhekk għet issurrogata fid-drittijiet ta' l-importatur (Dok. E);

Premess illi l-konvenuti *nomine* jew min minnhom huma responsabbli għal dawn in-nuqqasijiet u ħsara;

Talab il-konvenut *nomine* jew min minnhom għar-raġunijiet fuq premissi:

1. Jigu ddikjarati responsabbli għan-nuqqasijiet fuq indikati; u

2. Jigu kkundannati jħallsu lill-attur *nomine* s-somma ta' Lm630.82 in linea ta' danni sofferti mill-importatur u ssurrogati lill-attur *nomine* b'interessi mit-8 ta' Marzu 1991 id-data tal-pagament mill-attur *nomine* fiċ-ċirkostanzi u minħabba obbligi hawn fuq premissi;

Bl-ispejjeż kontra l-konvenut *nomine*;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet ta' Joseph Bowman *nomine* li biha jeċċepixxi:

1. Preliminarjament din il-Qorti m'għandhiex ġurisdizzjoni biex tisma' dan il-każ u dana *ai termini* tal-polza tal-kariku esebita mill-attur *nomine* bhala Dok. A artikolu tnejn (2);

2. Subordinatament l-eċċipjenti m'ħuwiex responsabbli għad-danni/nuqqasijiet sofferti mill-attur *nomine stante* li l-obbligu tiegħu kien li jikkonsenja tlieta u tletin (33) *pallets corned beef* u hekk għamel;

3. Illi kif jidher mill-polza tal-kariku esebita mill-attur *nomine* bhala Dok. A, il-kwantitajiet ta' kartuni ta' *corned beef* f'kull *pallet* mhux responsabbilità ta' l-armatur *stante* li l-merkanzija giet mgħobbija fuq dikjarazzjoni tal-*consignor; said to contain, said to weigh u said to measure*;

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri;

Rat ukoll in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti fil-kwalità tagħhom premessa li biha jeċċepixxu:

1. Illi t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt *stante* li l-konvenuti *nomine* qdew il-funzjonijiet kollha minnhom rikjesta mil-ligi;

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjonijiet tal-kontendenti flimkien mad-dokumenti li ġew esebiti;

Rat l-atti kollha tal-kawża u senjatament in-noti ta' osservazzjoni sottomessi mid-difensuri tal-kontendenti, flief il-

konvenut Abela *nomine*, rigwardanti l-ewwel eċċezzjoni preliminari dwar l-eċċepita nuqqas ta' ġurisdizzjoni ta' dina l-Qorti;

Ittrattata dina l-eċċezzjoni;

Ikkunsidrat u jiġi rrilevat qabel xejn illi d-deċiżjoni li ssegwi hija limitata għall-ewwel eċċezzjoni biss, li kif diġà ntqal hija waħda dilatorja;

Ikkunsidrat li l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut Joseph Bowman *nomine* hija bbażata fuq l-artikolu 2 tal-polza tal-kariku li tinqara kif ġej:

*“2. Law Applicable and Arbitration. Any claims and/or disputes arising under this Bill of Lading shall be decided according to English Law;*

*Such claims and/or disputes shall be referred to Arbitration in London, to the exclusion of any other jurisdiction, one Arbitrator to be appointed by the Owners and the other by the lawful holder of the Bill of Lading. In the event of disagreement between the Arbitrators the claims and/or disputes shall be referred to the decision of an umpire appointed by them”;*

Illi skond l-evoluzzjoni fid-dottrina li temani mill-ġurisprudenza lokali jidher li tali klawnsoli bħal dik iċċitata *supra* huma legalment validi però m'humieq assoluti dejjem. Di fatti, f'numru ta' każi l-Qrati rritenew li *nonostante* tali klawnsola, xorta għandhom ġurisdizzjoni in kwantu u limitatament għal kostatazzjoni tan-nuqqas jew tal-ħsara rriportata fil-merkanzija *de quo*. Il-ġurisdizzjoni ma hijiex estiza għalbiex ikun hekk

kundanna o meno dwar talba konċernenti responsabbiltà – kif effettivament qed jidlob proprju l-attur *nomine* permezz ta' din iċ-ċitazzjoni fit-tieni talba. *In re: Pace nomine vs Itali et nomine*, fis-27 ta' Ġunju 1990 gie deċiż minn din il-Qorti illi:

“Però meta jkun hemm bżonn ta' kostatazzjoni ta' mankanza ta' merkanzija, jew ta' defiċjenza fil-piż, u każi simili, *nonostante* l-klawsola fuq indikata, il-Qrati tagħna huma kompetenti għal dan il-fini, peress li dawn huma fatti li jistgħu jaċċertaw ruħhom meta ssir l-iskarikazzjoni, u d-domicilju reali huwa dak iddeterminat mil-lok fejn issir l-iskarikazzjoni. Xi daqqiet ikun anke diffiċli, jekk mhux impossibbli, li ċerti verifiki, bħalma huma dawk dwar mankanza ta' merkanzija u danni fiha, jsiru band'ohra (ara wkoll **R. Bonello nomine vs A. Mifsud nomine et nomine** tat-30 ta' April 1983)’’;

Naturalment, kull każ għandu l-fattispeċje partikolari għalih. Id-diskrezzjoni aħharija hija dejjem tal-Qorti. Sta għalhekk għall-attur li jikkonvinċi lill-Qorti għala huwa għażel li jissorvola l-klawsola ġurisdizzjonali li, kif gie ċċitat, tipprovdi bl-aktar mod ċar u limpidu x'għandu jsir f'każ ta' '*claims or disputes*', liema liġi hija applikabbli, u l-post tal-*forum*;

L-attur *nomine*, fis-sottomissjonijiet tiegħu in iskritt, adduċa tliet raġunijiet għala ppromwova l-kawża fil-Qrati ta' Malta, jiġifieri;

- il-konvenjenza li l-provi jingabru Malta;
- l-ispejjeż tal-kawża huma anqas f'Malta;
- il-Qrati tagħna japplikaw il-liġi Ingliża f'kull każ u bl-

istess mod li japplikawha dawk Ingliżi;

Il-konvenut Bowman *nomine*, min-naħa tiegħu, issottometta li fl-ewwel lok il-vertenza, skond il-klawsola ġurisdizzjoni, taħseb biex tiġi risolta permezz ta' arbitraġġ u mhux bi proċedura fil-Qrati. Dan mela jfisser li l-partijiet diġà eskogitaw u ftiehmu fuq proċedura spedita, mhix dispendjuża daqs Qrati, u għażlu pajjiż u belt (Londra) magħruf għal arbitraġġ in materja marittima. Jekk il-Qrati maltin iħaddmu l-liġi Ingliża, *multo magis* għandhom jagħmlu hekk arbitri ingaġġati fl-Ingilterra b'termini speċifiċi biex iħaddmu l-liġi Ingliża. It-tragitt tal-bastiment li garr il-merkanzija beda fl-Argentina, u Malta kienet biss tirrappreżenta waqfa waħda mid-diversi portijiet li fihom kellu jieqaf il-bastiment biex jiskarika parti mill-merkanzija. Il-kawża qiegħda tiġi stitwita minn soċjetà assiguratriċi lokali in rappresentanza ta' soċjetà assiguratriċi Ingliża. Min-naħa l-oħra l-armaturi tal-vapur '*El Rada*', is-soċjetà konvenuta, hija waħda Griega. Meta l-partijiet ftiehmu espressament u *ab initio* fejn għandhom jiġu risolti *claims* jew dispuți huma fil-fatt kienu qegħdin jistabilixxu post wiehed fejn dan kollu jsir u mhux jifthu l-bieb għall-possibilità li jkun hemm proċeduri f'kull port li fih ikollu jidhol il-bastiment. Lanqas m'hi xi haġa diffiċli għall-attur *nomine* li jipprokura *affidavits* u *statements* relattivi għall-*claims* tiegħu u jibagħthom quddiem l-arbitraġġ. Dan hu aktar fattibbli u opportun meta wiehed jikkunsidra li f'kull każ it-tieni talba attriċi lanqas tista' tiġi issindikata minn din il-Qorti;

Fiċ-ċirkostanzi, għalhekk, il-Qorti ma tħossx li għandha tid dipartixxi minn dak li ġie deċiż f'kawża u deċiżjoni b'mertu simili *in re*: **John Galdes nomine et vs Joseph Bowman nomine et nomine** ta' din il-Qorti wkoll mogħtija fil-5 ta' Ottubru 1992

(Ċitazzjoni Numru 1420/91 JF);

Għal dawn ir-ragunijiet:

Il-Qorti tiddeċidi l-kawza billi, filwaqt li tilqa' l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-konvenut *Bowman nomine*, tiddikjara kwindi n-nuqqas ta' ġurisdizzjoni tagħha, tastjeni milli tkompli tiegħu konjizzjoni tal-każ – bl-ispejjeż ġudizzjarji kontra l-attur *nomine*.

---

---